

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Rev-1340/2024-6

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca toga suda Damira Kontreca predsjednika vijeća, Goranke Barać – Ručević članice vijeća i sutkinje izvjestiteljice, te Đura Sesse, mr. sc. Dražena Jakovine, Mirjane Magud, Marine Paulić, dr. sc. Jadranka Juga, Renate Šantek, Ivana Vučemila, mr. sc. Igora Periša, dr. sc. Ante Perkušića, Josipa Turkalja i Gordane Jalšovečki, članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Afrotropic cocoa processing company limited PMB 1, Kanda Highway, Accra, Ghana, OIB: 54445821484, kojeg zastupa punomoćnik Vedran Stanić, odvjetnik u Odvjetničkom društvu Stanić & Zrno j.t.d., Osijek, protiv tuženika Zvečevo d.d. Požega, Kralja Zvonimira 1, OIB: 40479860551, zastupanog po punomoćniku Petru Kaniću, odvjetniku u Požegi, radi utvrđenja tražbine i radi isplate, odlučujući o tužiteljevoj reviziji izjavljenoj protiv presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske poslovni broj PŽ-3180/2021-3 od 23. studenoga 2021. kojom je djelomično potvrđena, a djelomično preinačena presuda Trgovačkog suda u Osijeku, Stalne službe u Slavonskom Brodu, poslovni broj Povrv-160/2018-65 od 19. travnja 2021., na sjednici vijeća održanoj 29. siječnja 2025.,

p r e s u d i o j e :

I. Odbija se revizija tužitelja.

II. Odbija se zahtjev tuženika za naknadu troškova odgovora na reviziju.

Obrazloženje

1. Presudom Trgovačkog suda u Osijeku, Stalna služba u Slavonskom Brodu, poslovni broj Povrv-160/2018-65 od 19. travnja 2021., suđeno je:

„I. Utvrđuje se da postoji tražbina tužitelja-protutuženika AFROTROPIC COCOA PROCESSING COMPANY LIMITED PMB 1, Kanda Post Office, Kanda Highway, Accra Ghana, OIB 54445821484 prema tuženiku-protutužitelju ZVEČEVO d.d. Požega, Kralja Zvonimira br. 1, OIB 4479860551 u iznosu od 4.344.590,21 Kn, a koja mu je osporena u predstečajnom postupku nad tuženikom-protutužiteljem rješenjem Trgovačkog suda u Osijeku Stalna služba u Slavonskom Brodu posl. br. St-594/2017 od 19 rujna 2017. godine pod rednim brojem 10.

II. Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja-protutuženika AFROTROPIC COCOA PROCESSING COMPANY LIMITED PMB 1, Kanda Post Office, Kanda Highway, Accra Ghana, OIB 54445821484 kojim traži utvrditi da postoji tražbina u iznosu od 35.267,31 Kn prema tuženiku-protutužitelju ZVEČEVO d.d. Požega, Kralja Zvonimira br. 1, OIB 4479860551, a koja mu je osporena u predstečajnom postupku nad tuženikom-protutužiteljem rješenjem Trgovačkog suda u Osijeku Stalna služba u Slavonskom Brodu posl. br. St-594/2017 od 19 rujna 2017. godine pod rednim brojem 10.

III. Istaknuti prigovor tuženika-protutužitelja radi prebijanja (tzv. procesni prigovor prijetoja) tražbine u iznosu do 50.985,00 Eur-a se odbacuje.

IV. Odbija se kao neosnovan protutužbeni zahtjev koji glasi:

"Tužitelj-protutuženik Afrotropic Cocoa Processing Company Limited PMB1, Kanda Post Office, Kanda Post Office, Kanda Highway, Accra – Ghana, OIB 54445821484 dužan je tuženiku-protutužitelju Zvečevo d.d. Požega, Kralja Zvonimira 1, OIB 40479860551, platiti iznos od 50.985,00 Eur i to sa zakonskom zateznom kamatom koja teče na iznos od 40.266,20 Eur od 12. svibnja 2013. godine pa do isplate, na iznos od 5.956,80 Eur od 01. lipnja 2013. godine do isplate i na iznos od 4.762,00 Eur od 01. travnja 2014. godine do isplate, a u visini kamate propisane čl. 29. st. 2 ZOO ili da glavni dug i zakonsku zateznu kamatu plati u protuvrijednosti u hrvatskim kunama po prodajnom tečaju za EUR Hrvatske narodne banke na dan plaćanja kao i da tuženiku-protutužitelju plati troškove parničnog postupka sa zakonskom zateznom kamatom po čl. 29. st. 2. ZOO-a na te troškove, a koja kamata teče od presuđenja pa do isplate, sve u roku 15 dana."

V. Nalaže se tuženiku-protutužitelju naknaditi tužitelju-protutuženiku troškove parničnog postupka u iznosu od 600.773,42 Kn, a sve to u roku od osam dana."

2. Presudom Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, poslovni broj PŽ-3180/2021-3 od 23. studenoga 2021. odlučeno je:

„1. Preinačuje se presuda Trgovačkog suda u Osijeku, Stalne službe u Slavonskom Brodu poslovni broj Povrv-160/2018-65 od 19. travnja 2021. u točkama I. i V. izreke i sudi:

I. Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev u dijelu koji glasi:

Utvrđuje se da postoji tražbina tužitelja-protutuženika AFROTROPIC COCOA PROCESSING COMPANY LIMITED PMB 1, Kanda Post Office, Kanda Highway, Accra Ghana, OIB 54445821484 prema tuženiku-protutužitelju ZVEČEVO d.d. Požega, Kralja Zvonimira br. 1, OIB 4479860551 u iznosu od 4.344.590,21 Kn, a koja mu je osporena u predstečajnom postupku nad tuženikom-protutužiteljem rješenjem Trgovačkog suda u Osijeku Stalna služba u Slavonskom Brodu poslovni broj St-594/2017 od 19 rujna 2017. godine pod rednim brojem 10.

II. Svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

2. Odbijaju se tužiteljeva žalba u pogledu točke II. izreke presude i žalba tuženika u pogledu točaka III. i IV. izreke presude kao neosnovane i potvrđuje presuda Trgovačkog suda u Osijeku, Stalne službe u Slavonskom Brodu poslovni broj Povrv-160/2018-65 od 19. travnja 2021. u točkama II., III. i IV. izreke."

3.1. Protiv te drugostupanjske presude reviziju je podnio tužitelj zbog pravnog pitanja zbog kojeg mu je dopušteno podnošenje revizije rješenjem ovog suda Revd- 1965/20222-2 od 7. rujna 2022., a koje glasi:

„Može li punomoćnik po zaposlenju ovjeriti izvod otvorenih stavki u sklopu svojih redovnih radnih obveza i u granicama poslova koje obavlja te time priznati dug i prekinuti tijek zastare?

3.2. Predložio je da ovaj sud pobijanu presudu preinači i potvrdi presudu suda prvog stupnja.

4. Tuženik je podnio odgovor na reviziju, s prijedlogom da se odbije kao neosnovana i naloži tužitelju da tuženiku naknadi troškove odgovora na reviziju.

5. Revizija nije osnovana.

6. U ovoj je pravnoj stvari Ustavni sud Republike Hrvatske svojom odlukom Broj U-III- 4144/2023 od 18. rujna 2024. ukinuo ranije donesenu presudu ovoga suda poslovni broj Rev-83/2023-2 od 5. travnja 2023. i predmet vratio ovom sudu na ponovni postupak.

7. U obrazloženju svoje odluke Ustavni sud nalazi da je time povrijeđeno tužiteljevo ustavno pravo na zakonom ustanovljeni sud jer sud nije odlučio u zakonom propisanom sastavu. To obrazlaže tvrdnjom da je Vrhovni sud u ovom slučaju trebao suditi u proširenom vijeću od trinaestoro sudaca, u skladu s mjerodavnim procesnopravnim odredbama Zakona o parničnom postupku koje se odnose na sastav suda, budući da je bila riječ o pitanju o kojemu praksa Vrhovnog suda nije jedinstvena. U konkretnom slučaju USRH nalazi mjerodavnima čl. 44. st. 3. i 390. st. 2. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. - članak 50. Zakona o arbitraži, 117/03., 88/05. - članak 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 84/08., 96/08. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 123/08. - ispravak, 57/11., 148/11. - pročišćeni tekst, 25/13., 28/13. - članak 145. Zakona o sudovima, 89/14. - odluka USRH broj: U-I-885/2013 i 70/19., 80/22., 114/22. i 155/23.).

8.1. Napominje se da je pobijana presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj PŽ-3180/2021-3 donesena 23. studenoga 2021., dakle, prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (dalje: ZID ZPP/22) 19. srpnja 2022., na koju se odnosi odredba prijelaznog čl. 107. st. 5. ZID ZPP/22, a koja isključuje (retroaktivnu) primjenu odredbi o proširenom vijeću i na pravomoćne sudske odluke donesene prije 19. srpnja 2022.

8.2. Naime, prema prijelaznom režimu iz čl. 107. st. 5. ZID ZPP/22 odlučivanje u proširenom vijeću u konkretnom slučaju nije bilo moguće, a u odluci Ustavnog suda nema istaknutih posebnih razloga koji bi opravdali primjenu čl. 390. st. 2. i na

odlučivanje u povodu revizija protiv drugostupanskih odluka koje su donesene prije 19. srpnja 2022. kada je stupila na snagu novela ZID ZPP/22. To stoga što:

- odredba čl. 107. st. 5. ZID ZPP/22 glasi:

"Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, odredbe članaka 58. do 73. ovoga Zakona o reviziji primjenjivat će se i na sve postupke u tijeku u kojima do stupanja na snagu ovoga Zakona nije donesena drugostupanska odluka."

- odredbom čl. 68. ZID ZPP/22 po prvi put se u ZPP ugrađuje odredba o odlučivanju revizijskog suda u proširenom vijeću, koja glasi:

"Članak 390. mijenja se i glasi:

O reviziji Vrhovni sud Republike Hrvatske odlučuje u skladu s člankom 389. ovoga Zakona.

Ako vijeće ocijeni da bi svojom odlukom odstupilo od ustaljene prakse ili odluke proširenog vijeća Vrhovnog suda Republike Hrvatske ili da praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske u vezi s pravnim pitanjem o kojem odlučuje nije jedinstvena, odluku će prepustiti proširenom vijeću od trinaest sudaca Vrhovnog suda Republike Hrvatske."

9. Prema odredbama čl. 90. st. 2. i 3. Ustava Republike ("Narodne novine", broj: 56/90., 135/97., 8/98. - službeni pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. - službeni pročišćeni tekst, 28/01., 41/01. - službeni pročišćeni tekst, 76/10., 55/01. - službeni pročišćeni tekst, 5/14., 85/10. - službeni pročišćeni tekst) zakoni ne mogu imati povratno djelovanje već, tek iz posebno opravdanih razloga, samo pojedine odredbe zakona mogu imati povratno djelovanje, i zakonodavac te iznimke izrijekom propisuje (u tom smislu i Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-4019/2019 i dr. od 4. svibnja 2021.). Kako odredbe ZID ZPP/22 nisu izrijekom propisivale povratno djelovanje novounesene odredbe o odlučivanju revizijskog suda u proširenom vijeću u slučajevima kada je pravomoćna presuda donesena prije stupanja na snagu ZID ZPP/22, to je u konkretnom slučaju, u skladu s ustavnim načelom zabrane retroaktivnog djelovanja zakona radi osiguranja pravne sigurnosti, revizijski sud odlučivao u sastavu od pet sudaca, a kako je to bilo propisano odredbama Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. - članak 50. Zakona o arbitraži, 117/03., 88/05. - članak 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 84/08., 96/08. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 123/08. - ispravak, 57/11., 148/11. - pročišćeni tekst, 25/13., 28/13. - članak 145. Zakona o sudovima, 89/14. - odluka USRH broj: U-I-885/2013 i 70/19., – dalje: ZPP).

10. Međutim, poštujući svoju obvezu iz čl. 31. st. 2. i čl. 77. st. 2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 99/99, 29/02 i 49/02), vijeće Vrhovnog suda je odluku u ovoj pravnoj stvari prepustilo proširenom vijeću u sastavu od trinaest sudaca te su o tome obaviještene parnične stranke.

11. Prema odredbi čl. 391. st. 1. ZPP, u povodu revizije iz čl. 382. ZPP revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem je revizija dopuštena i samo zbog pitanja zbog kojeg je dopuštena.

12. U reviziji prema odredbi čl. 391. st. 3. ZPP stranka treba određeno navesti i obrazložiti razloge zbog kojih je podnosi, uz određeno pozivanje na propise i druge izvore prava, a razlozi koji nisu tako obrazloženi neće se uzeti u obzir.

13. Prvostupanjski je sud donoseći presudu u ovoj pravnoj stvari utvrdio da postoji tužiteljeva tražbina na temelju sklopljenog ugovora o prodaji kakao mase. Otklanjajući prigovor zastare, istakao je da je potpisom i ovjerom suglasnosti izvoda otvorenih stavki na dan 31. prosinca 2014. (13. ožujka 2015.) po tuženiku došlo je do prekida tjeka zastare jer je došlo do priznanja duga i zastara je počela teći iznova dana 13. ožujka 2015. pa kako je ovršni prijedlog podnesen 25. listopada 2016., sporna tražbina nije u zastari jer nije nastupio trogodišnji rok zastare, a okolnost da je tuženik jednostrano isknjižio ove obveze iz poslovnih knjiga nije od utjecaja na ovu njegovu obvezu.

14. Preinačavajući prvostupanjsku presudu sud drugog stupnja nalazi osnovanim istaknuti prigovor zastare tužiteljevog potraživanja i tužbeni zahtjev odbija. Ističe da je sud prvog stupnja pogrešno utvrdio da je u ovoj pravnoj stvari došlo do prekida zastare. Navodi da je za priznanje duga bitno da je to priznanje jasno, određeno i bezuvjetno te se mora dati u tijeku zastarnog roka. Pravno je shvaćanje drugostupanjskog suda da se priznanje duga može učiniti potvrđivanjem izvoda iz otvorenih stavaka, ali koji su potpisali zastupnici obaju trgovačkih društava, te koji izvod je ovjeren pečatom od strane obiju stranaka. Dakle, da bi priznanje duga potvrđivanjem izvoda iz otvorenih stavaka bilo valjano, potrebno je da isti izvadak iz otvorenih stavki potpišu članovi uprave u ime društva pri čemu moraju navesti tvrtku društva i svoje svojstvo člana uprave. Stoga je zaključak drugostupanjskog suda da je pogrešno sud prvog stupnja primijenio materijalno pravo kada je zaključio da je potpisom samo djelatnice računovodstva na izvodu otvorenih stavki od 13. ožujka 2015. došlo do prekida zastare. Kako je ovoj pravnoj stvari tužiteljeva tražbina dospjela 2011., a postupak je započeo 25. listopada 2016., to je tužiteljeva tražbina zastarjela u skladu s čl. 228. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" , broj 35/05. i 41/08. - dalje: ZOO).

15. Tužitelj se u reviziji pozvao na pravno shvaćanje iz odluke ovog suda poslovni broj Revt-97/2003-2 od 22. prosinca 2005. da je voditeljica je financijske službe ovlaštena potpisati zapisnik o usklađenju financijskog stanja i time priznati dug. Tužitelj je uz reviziju priložio i odluku ovog suda Revt-54/2005-2 od 11. ožujka 2009. u kojoj je zauzeto pravno shvaćanje da priznanje duga mora biti takvo da se njime na nedvojben način očituje dužnikova volja da dug zaista priznaje, a priznanje je pravno relevantno ako je ispravu u kojoj je to priznanje dano potpisala osoba koja takva očitovanja za dužnika može dati, a to je samo njegov ovlašten zastupnik – osoba koja je u registru trgovačkog suda upisana kao osoba ovlaštena za zastupanje tuženika.

16. Imajući na umu izražena prava shvaćanja, ali i cjelokupni sadržaj citiranih odluka revizijskog suda, kao i uspoređujući činjenični i pravni kontekst konkretnog spora, valja odgovoriti na postavljeno pitanje (koje u suštini sadrži dva pitanja) zbog kojeg je revizija dopuštena.

17. Odgovor na prvi dio pitanja - može li punomoćnik po zaposlenju (ovdje rukovoditelj financijske službe) ovjeriti (potpisati) izvod otvorenih stavki u granicama

poslova koje obavlja jest pozitivan i sadržan je u obje odluke ovog suda na koje se tužitelj pozvao (dakle, ovlašten je potpisati izvod iz otvorenih knjigovodstvenih stavki i bez posebne punomoći jer time samo potvrđuje ono što je evidentirano u poslovnim knjigama).

18. Međutim, odgovor na drugi dio pitanja „te time priznati dug i prekinuti tijek zastare“ prema shvaćanju ovog suda jest negativan. Pritom treba reći da odluka na koju se u bitnom u reviziji poziva tužitelj sadrži određene okolnosti tog slučaja koje su dovele do „nepreciznosti i nedorečenosti“ u izraženom pravnom shvaćanju, a koje se okolnosti razlikuju od okolnosti ovog konkretnog slučaja. Tako je u odluci Revt- 97/2003-2 od 22. prosinca 2005. navedeno da je voditeljica financijske službe prema iskazu potpisivala svu financijsku dokumentaciju „na temelju usmenih ili pismenih ovlaštenja direktora“. Dakle, kako je to činila na temelju ovlaštenja direktora, onda nije postupala kao punomoćnica po zaposlenju, već po nalogu zakonskog zastupnika. S druge strane, u odluci Revt-54/2005-2 od 11. ožujka 2009. je rečeno, a imajući u vidu okolnosti tog konkretnog slučaja, da dug može priznati samo „osoba koja je u registru trgovačkog suda upisana kao osoba ovlaštena za zastupanje tuženika“, pa bi se mogao nametnuti zaključak da punomoćnik (primjerice odvjetnik) ili drugi nalogoprimac (u slučaju da takav nalog postoji) ne bi bio ovlašten priznati dug odnosno tužbeni zahtjev. Iz prethodno izloženog proizlazi da o istaknutom revizijskom pitanju u praksi ovog suda u suštini ne postoji različita praksa već su pojedine odluke donesene imajuću na umu specifični činjenični i pravni kontekst pojedinog predmeta.

19. Međutim, radi konačnog razjašnjenja spornog pitanja, treba poći od odredaba Zakon o trgovačkim društvima ("Narodne novine", broj 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 152/11. - službeni pročišćeni tekst, 111/12., 125/12 i 68/13 – dalje ZTD) koji, kao lex specialis u odnosu na trgovačka društva, propisuje tri osnove za zastupanje društva i to na temelju zakona, kao punomoćnik po zaposlenju i na temelju posebne punomoći. Prema shvaćanju ovog suda, ovlast za zastupanje punomoćniku po zaposlenju u smislu odredbe čl. 43. st. 1. ZTD proizlazi iz činjenice da on obavlja određene poslove koji po redovitom tijeku stvari uključuju i sklapanje određenih ugovora, odnosno poduzimanje određenih pravnih radnji, pa je stoga ovlašten da kao punomoćnik društva sklapa ugovore i poduzima pravne radnje, i to upravo u granicama poslova koje obavlja. Opseg njegovih ovlasti ograničava se dakle na poslove koje on po redovitom tijeku stvari obavlja (primjerice, prodavač u prodavaonicama, službenik na poslovima šalterske službe pošte ili banke, konobar, vozač autobusa i slično). Riječ je o poslovima za koje se podrazumijeva da je osoba koja ih u ime trgovačkog društva sklapa na to i ovlaštena.

20. Zaposlenici u knjigovodstvu, računovodstvu ili u financijskoj službi trgovačkog društva, po naravi posla kojeg obavljaju, ne mogu biti punomoćnici po zaposlenju za poslove koji se tiču zaključivanja pravnih poslova i poduzimanje pravnih radnji u ime društva. Za njih se, kao i za sve druge zaposlenike trgovačkog društva, ne može samo po sebi podrazumijevati da su ovlašteni sklapati pravne poslove i preuzimati imovinskopravne obveze u ime društva, a priznanje duga jeste preuzimanje takve obveze u ime društva. Naime, u navedenim se službama obavljaju poslovi prikupljanje i sastavljanje knjigovodstvenih isprava, vođenje poslovnih knjiga te sastavljanje godišnjih financijskih izvještaja na način da je moguće provjeriti poslovne događaje, financijski položaj i uspješnost poslovanja

poduzetnika. Računovodstveni poslovi u bitnom obuhvaćaju prikupljanje i obrada podataka na temelju knjigovodstvenih isprava, pripremu i vođenje poslovnih knjiga, pripremu i sastavljanje godišnjih financijskih izvještaja i godišnjih konsolidiranih financijskih izvještaja te prikupljanje i obradu podataka u vezi s pripremom i sastavljanjem godišnjeg izvještaja, te financijskih podataka za statističke, porezne i druge potrebe (čl. 4. Zakona o računovodstvu, "Narodne novine", broj: 109/07., 125/11. i 54/13.). Dakle, postoji jasno razlikovanje sadržaja poslova vođenje poslovnih knjiga u koje se evidentiraju poslovne promjene, a što uključuje i potpisivanje „otvorenih stavki“ (kako se navodi u revizijskom pitanju), od zaključivanja ugovora i poduzimanja drugih pravnih radnji koje uključuju preuzimanje imovinskopravnih obveza za trgovačko društvo, jer ovi poslovi, suprotno navodima revizije, po redovitom tijeku stvari ne uključuju i sklapanje određenih ugovora, odnosno poduzimanje drugih pravnih radnji pa tako niti sporno priznavanje duga.

21. Na izloženi način je odgovoreno na revizijsko pitanje u cijelosti.

22. Imajući na umu izneseni odgovor na revizijsko pitanje, činjenična utvrđenja nižestupanijskih sudova za koje je ovaj sud u revizijskoj fazi postupka vezan, navodi revizije koji su u bitnom svode na to da je pogrešno shvaćanje da voditeljica financijske službe nije ovlaštena potpisivati financijske dokumente koji bi obvezivali tuženika te da joj za to nije potrebno ovlaštenje direktora pa da se takvo postupanje smatra obavljanjem onih poslova koji po redovitom tijeku stvari uključuju poduzimanje određenih pravnih radnji, koje poduzima osoba u granicama poslova koje obavlja, ukazuju se neutemeljenima i nisu doveli u pitanje pravilnost pobijane presude.

23. Budući da je revizijski sud utvrdio da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija podnesena i na koje se odnosi pravno pitanje zbog kojeg je dopuštena odnosno ti razlozi ne utječu na donošenje drukčije odluke u ovoj pravnoj stvari, na temelju odredbe čl. 393. st. 1. ZPP, odlučeno je kao u izreci ove presude pod točkom I.

24. Kako odgovor na reviziju nije bila radnja potrebna za vođenje postupka, na temelju odredbe čl. 155. st. 1. ZPP odlučeno je kao pod točkom II. izreke ove presude.

Zagreb, 29. siječnja 2025.

Predsjednik vijeća:
Damir Kontrec